

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAřTIRMALARI DERGİşİ
Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eēitim Araştırmaları
Dergisi
The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and
Education Research

|| Sayı/Issue 21 (Haziran/June 2025), s. 141-147
|| Geliř Tarihi-Received: 15.04.2025
|| Kabul Tarihi-Accepted: 30.06.2025
|| Arařtırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.5281/zenodo.15658434

Bir Güney Amerikalının Gözünden Klasik Türk
Edebiyatı: Jorge G. Blanco Villalta'nın Literatura Turca
Contempornea Başlıklı Makalesi

Classical Turkish Literature Through the Eyes of a South American: Jorge G.
Blanco Villalta's Article Literatura Turca Contempornea

Zeynep BUUKCU*

z

Bu alışma, Arjantinli diplomat ve yazar Jorge G. Blanco Villalta'nın 1939 yılında yayımladıēı *Literatura Turca Contempornea* başlıklı makalesinde klasik Türk edebiyatına yönelik ortaya koyduēu yaklaşımı, eleştirel bir perspektifle incelemektedir. Villalta, Türk edebiyatını İslamiyet ncesinden Cumhuriyet dönemine kadar tarihsel bir çerçevede ele alırken; özellikle klasik dönemi, İran etkisi altında gelişmiş, biçimsel ustalıēın ne ıktıēı ve gerçeklikten kopuk bir edebİ evre olarak tanımlar. Bu baēlamda, çalışmada önce ilgili makalenin genel yapısı ve klasik Türk edebiyatına dair bölümü özetlenmiş; ardından Villalta'nın klasik şiir ve nesir anlayışı, mazmun sistemi, temsillerin çok katmanlı yapısı, şiirin toplumsal işlevi ve entelektüel arka planı gibi yönlerden deēerlendirilmiřtir. Niteliksel ve metin odaklı çözümlemelere dayanan bu incelemede, Villalta'nın klasik edebiyata ilişkin yorumlarının, oryantalist bakış açısının tipik izlerini tařıdıēı ve dönemin edebİ-estetik yapısını indirgemeci bir düzlemde kavradıēı ortaya konulmuştur. Çalışma, Latin Amerika'da klasik Türk edebiyatına dair erken bir okumanın, edebiyat tarihi yazımı baēlamında hangi kavramsal sınırlılıkları barındırabileceēine dair örnek bir inceleme sunması bakımından özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Jorge G. Blanco Villalta, klasik Türk edebiyatı, divan şiiri, Gney Amerika, nesir.

Abstract

This study critically examines the approach presented by Jorge G. Blanco Villalta in his article titled *Literatura Turca Contemporánea*, published in 1939, concerning classical Turkish literature. Villalta, an Argentine diplomat and writer, addresses Turkish literature from a historical perspective stretching from the pre-Islamic period up to the Republican era, and defines the classical period in particular as a time shaped under Persian influence, where formal mastery is emphasized while content is portrayed as weak and detached from reality. In this study, Villalta's approach is evaluated in terms of the mazmun system, multi-layered representational structure, and aesthetic values of divan poetry. By highlighting aspects of classical poetry that are based on individual creativity, accumulation of knowledge, and socio-

* Dr. Arř. Gr., Aksaray Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Blm, e-posta: zeynepbucukcu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5904-3601.

cultural reality, Villalta's reductionist interpretations are discussed. Additionally, it is shown that his comments on classical prose are based on an incomplete reading that fails to take into account the rhetorical structure and historical context of the texts. In this respect, while evaluating Villalta's views on classical literature within their own internal consistency, the study reveals the limitations in his understanding of the aesthetic system of Turkish literature.

Keywords: Jorge G. Blanco Villalta, classical Turkish literature, divan poetry, South America, prose.

Giriş

Jorge G. Blanco Villalta (1909-2003), Arjantinli bir yazar, diplomat ve kültür adamıdır. Mesleki kariyerine diploması alanında başlayan Villalta, dünyanın pek çok yerinde dış temsilciliklerde görev yapmıştır. 1938 yılında İstanbul'da başkonsolos olarak bulunmuş, 1975- 76 yılları arasında ise Arjantin'in Türkiye Büyükelçisi olmuştur. 1982 yılında Boğaziçi Üniversitesi tarafından kendisine fahri doktora ünvanı verilmiştir. Kültürel diploması, edebiyat, sanat tarihi ve özellikle törensel uygulamalar konusunda eserler kaleme almış; Arjantin'de törensellik alanında kurumsal yapılanmanın öncülerinden biri olmuş, Arjantin Merasim Enstitüsü, Arjantin Merasim Akademisi gibi birçok kurumun kuruculuğunu ve yöneticiliğini üstlenmiştir (Stamponi, 2003).

Jorge G. Blanco Villalta'nın 1939 yılında yayımladığı "Literatura Turca Contemporánea" (Çağdaş Türk Edebiyatı) başlıklı makalesi, başlık düzeyinde modern dönemi önceliyor izlenimi verse de aslında Türk edebiyatının betimleyici bir panoramasıdır. Bu çalışma kapsamında, ilk olarak söz konusu makalenin genel bir özeti sunulmuş, ardından klasik Türk edebiyatına ayrılan bölüm incelenmiş ve ilgili bölümde yer alan temel argümanlar edebî gelenek, estetik sistem bağlamında eleştirel biçimde değerlendirilmiştir. Yazar, çalışmasında İslamiyet öncesinden başlayarak 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanan geniş bir perspektif sunmaktadır.

Villalta Türk edebiyatının tarihi seyrini "Periodo Preanatoliano" (Anadolu Öncesi Dönem) bölümü ile başlatır. Bu edebiyatın öne çıkan temalarından, sözlü ürünlerden ve Orhun kitabelerinden kısaca söz eder. "Preclásico" (Klasik Öncesi Dönem) başlığı altında *Kutadgu Bilig*, *Atabetü'l-Hakâyık* gibi Anadolu'da Türkçe olarak verilen ilk edebî eserler ve Selçuklu sarayı etrafında gelişen edebiyattan bahseder. Bunu takip eden "Periodo Clásico" (Klasik Dönem) I. Selim'in vefatı ile başlar. 16. yüzyılın ilk yarısından 18. yüzyılın ilk yarısına kadar olan bu süreçte edebiyatın, yazara göre, İran etkisi altında şekillenışı ayrıntılı olarak işlenir. Bu bağlamda şiirin ve düzyazının biçim ve içerik özellikleri, mecaz yapısı, estetik anlayışı betimlenir. Klasik dönem sonrasındaki dönüşüm, "Periodo de las Reformas" (Reformlar Dönemi) adlı bölümün konusudur. Bu bölümde özellikle Tanzimat'tan itibaren başlayan edebî ve toplumsal değişimler ele alınır; batılılaşma, matbaanın yaygınlaşması, askerlik ve eğitim alanındaki reformlar gibi gelişmelerle birlikte edebî anlayıştaki yenilenmeye yer verilir. Şinasî, Namık Kemal ve Ziya Paşa gibi isimler bu dönüşümün öncüleri olarak öne çıkarılır. Reformlar dönemini "La Nueva Literatura" (Yeni Edebiyat) izler. Bu kısımda Servet-i Fünûn, Fecr-i Âtî ve Millî Edebiyat hareketlerine yer verilmekte; Batı etkisinin edebiyata yansımaları değerlendirilmektedir. Sürecin devamı olan "Periodo Contemporáneo" (Çağdaş Dönem) ise Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatını karşılar. Çağdaş dönem "Novelistas" (Romancılar), "Ensayistas" (Deneme yazarları) ve "Poetas" (Şairler) alt başlıklarına ayrılarak incelenmiştir. Roman yazarlarından Yakup Kadri, Peyâmi Safa, Hâlide Edip, Aka Gündüz, Mahmud Yesârî, Refik Hâlid; deneme yazarlarından Fâlih Rıfkı, Ruşen

Eşref ve Ahmed Hâşim'in adları geçer ve onların bazı eserleri özetlenerek ilgili metinlerden kısa pasajlar verilir. Şairler arasında bu dönemde öne çıkan iki grup olduğu belirtilir. Biri Ziya Gökalp, Ahmed Hâşim ve Yahya Kemal'den oluşmakta diğeri ise Necip Fazıl, yazara göre modern şairlerin en özgünü Nazım Hikmet, Faruk Nâfiz, Behçet Kemal, Yaşar Nâbi, Ahmet Muhip, Kemalettin Kamî, Mithat Cemal "La Nueva Generacion Revolucionaria" yani devrimci yeni nesilden sayılan isimleri içermektedir. Ayrıca yazar, bu şair ve yazarların eserlerinden İspanyolcaya çevrilmiş bazı alıntılarla metnini zenginleştirmiştir.

Yazar, müstakil bir bölüm ayırmamakla birlikte tiyatrodan da söz eder. Bu türün Türkiye'ye geç girmesinin nedenlerinden biri olarak, dinin kadınların yüzünün sahnede açıkça görünmesine izin vermemesini gösterir. Meddahlardan, orta oyunundan hiç söz açmadan tiyatronun ikamesi olarak Çin gölge oyunlarına benzediğini belirttiği Karagöz'e değinir. Çağdaş tiyatro yazarları arasında Necip Fazıl, Reşat Nuri, Cevdet Kudret gibi isimleri anar.

Çalışmanın amacını doğrudan belirtilmesi de metnin genel yapısından Türk edebiyatına ilişkin Latin Amerika'daki okurda bir fikir oluşturma hedefi güdüldüğü anlaşılmaktadır. Eserin yazıldığı dönemde Arjantin'de Türk edebiyatına dair akademik kaynakların, tespit edilebildiği kadarıyla bulunmadığı göz önüne alındığında, bu metin hem kültürel bir tanıtım hem de entelektüel düzlemde üretilmiş özgün bir yapıt olarak değerlendirilebilir. Bu makale, Jorge G. Blanco Villalta'nın metnini hem içerik hem de yaklaşım düzeyinde incelemeyi amaçlamaktadır. Türk Edebiyatının ve özelde klasik Türk Edebiyatının bu coğrafyada nasıl anlaşıldığı ve temsil edildiği sorusu, bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Böylece, ülkemizden oldukça uzak olan Güney Amerika'da klasik Türk edebiyatının nasıl temsil edildiğine dair akademik bir örnek sunulması hedeflenmektedir.

1. Literatura Turca Contemporánea'da Klasik Türk Edebiyatı

Villalta'ya göre İslam öncesinde Türklerin doğadan esinlenen sade ve güçlü sözlü edebiyatı, savaşların ve göçlerin etkisiyle toplumu bir arada tutan, halktan yöneticilere kadar toplumun her kesiminde karşılık bulan bir niteliğe sahiptir (Villalta, 1939, s. 269). İslamla, Araplar ve özellikle İranlılarla karşılaşmaları Türkler ve dolayısıyla onların şekillendirdiği edebiyat açısından bir dönüm noktası olur. İran'daki mistik dinî doktrinlerle beslenmiş edebî formların Türklerin aşk, yaşam ve zafer konularını önceleyen şiir anlayışına galip geldiği, bu durumun Selçuklu sarayında kabul görmesiyle Fars etkisinin güçlendiği belirtilir (Villalta, 1939, s. 269).

Klasik Öncesi Dönem (Preclasico), *Kutadgu Bilig* ve *Atabetü'l-Hakâyık* ile başlatılır. Bahaeddin Veled'in Konya'ya gelişi, zamanla oğlu Celâleddin Rûmî'nin etrafında, metinde "İslam içinde yeni dine geçen halkların içsel bir tepkisi" (Villalta, 1939, s. 271) olarak tanımlanan tasavvuf temelli bir dervişler tarikatının şekillenmesi önemli bir aşama olarak sunulur, bir diğeri ise 14. yüzyılın başlarında gerçekleşen Moğol istilas ve akabinde tekkelerin feodalleşmesidir. Yazarın klasik öncesi dönem içinde özel bir yer ayırdığı tekkeler Türklerin Araplardan oldukça farklı olan mizaçlarını, âdet ve geleneklerini İslam dini ile meczettikleri kurumlardır. Bu yerlerde gelişen edebiyat, medrese ve saray çevresinin edebiyatı ile karşıtlık içindedir (Villalta, 1939, s. 271). Bu karşıtlığın bir yansıması olarak dönemin önde gelen şairleri arasında Sultan Veled ve Yunus Emre'nin adları geçer. 14. yüzyılın başlarında Selçuklu'nun zayıflaması,

Osmanlı'nın beylikten devlete doğru bir geçiş dönemine girmesi Villalta'ya göre edebî eğilimleri değiştirmek için yeterli olmamıştır. Dönemin önemli isimleri arasında Mevlid sahibi Süleyman Çelebi, epik şiirleri ile tanınan Gazi Fâzıl (?), II. Murad, Yazıcıoğlu (Mehmed) ve Kırk Vezir Hikayesi'ni II. Murad'a sunan Şeyhzâde sayılır. Özellikle Yunus Emre'nin dilinin halkın ruhuna en yakın olan şiir dili olduğu ifade edilir.

15. yüzyıldan itibaren Fars şiiri kendi içinde bir duraklamaya girse de Firdevsî, Nizâmî, Sâdî, Hâfız gibi şairler Osmanlı şairlerinin kendilerini görmek istedikleri aynalar olmaya devam etmişlerdir (Villalta, 1939, s. 272). Klasik öncesi dönemin bir diğer dikkat çekici figürü II. Mehmed'dir. Yazar onu çağdaşı Lorenzo de Medici'ye (Lorenzo el Magnifico) benzeterek şairleri himaye eden bir *maecenas*¹ gibi davrandığını belirtmiştir (Villalta, 1939, s. 273). En yukarıdan başlayarak farklı kademelerdeki devlet adamlarının himayelerinde bulunan şairlerce klasik dönemin temelleri atılır. Ancak gerek biçim gerek içerik olarak egzotik kaynaklara dayanan, halkın yaşamından oldukça uzak olan bu dönem ulusal bir kimlik taşımaktan uzaktır. Şiirin bu ilk evresi, klasik edebiyatın temellerini hazırlar.

Klasik dönem, Türk şiirinin estetik olarak geliştiği fakat aynı zamanda içeriğin ve temsillerin yapaylaştığı bir aşamaya karşılık gelir. Yazar bu dönemi tanımlarken klasik şiiri nasıl konumlandığını net biçimde ortaya koyan şu ifadeleri kullanır: "Şairler, hayattan ve gerçeklikten uzaklaştıkça, kendilerini Fars minyatürlerindeki gibi yapay bir dünyaya kaptırmışlardır. Bu dünya; hareketten, orandan ve yaşam ifadesinden yoksundur." (Villalta, 1939, s. 274) Ona göre bu şiir anlayışı, hayattan kopmuş, estetik olarak abartılı ve gerçekliğe yabancılaşmış bir yapı arz etmektedir. Villalta Türk edebiyatının bu "klasik" döneminin Osmanlı imparatorluğunun da en güçlü zamanına denk geldiğini belirterek siyasi yapı ile edebî gelişim arasında bir bağ kurar. Fuzulî, Bâkî, Ruhî, Nef'î, Yahya Efendi, II. Selim ve Nâbî bu dönemde adı geçen şairlerdir. Yazar, bahsettiği şairler arasında Fuzulî'yi özgünlüğü, Nef'î'yi sarkazmı, Nâbî'yi ise didaktizmi ile öne çıkarır. Hiçbiri hakkında çok ayrıntı vermese de Fuzulî için övgü dolu bir dil kullanır. Ancak bu, onun bireysel yaratıcılığın çok tutkulu söylemine yöneliktir: "Fuzulî, klasikleşmenin zirvesindeki şairdir; lirik şiirlerinde taşıdığı coşku ve içsel gerilim, onu çağdaşlarından ayırır." (Villalta, 1939, s. 276). Buna karşın Bâkî'ye daha mesafelidir. Bâkî'nin yalnızca söz ustalığını öncelediğini, Fuzulî'nin dâhiyane yaratımından yoksun olduğunu belirtir (Villalta, 1939, s. 276). Ona göre sözde ne kadar usta olurlarsa olsunlar klasik şairler içerik bakımından orijinallikten uzaktır. Villalta III. Ahmed dönemini "şiirin altın çağı" olarak tanımlar. Şiirin ve sanatın daha önce benzeri görülmemiş bir coşku ve tutkuyla işlendiğini, bu kültürel canlılığın sarayda hem de İstanbul'un gündelik hayatında kendini gösterdiğini belirtir. Nedîm'e ayrı bir parantez açar: "O dönemin güzelliği, bin bir renkle Nedîm'in şiirlerine yansır; o da tıpkı Fuzulî gibi kimseyi taklit etmemiştir" (Villalta, 1939, s. 278) der. Nedîm'in şiirlerini özgün, renkli ve hayatla bağlantılı bulur.

Klasik dönemde şiirin yanında nesir de değerlendirilir. Klasik öncesi döneme göre nesrin revaç kazandığı ve yazarların kendilerini daha doğru biçimde ifade edebildikleri belirtilir. Ancak Villalta'ya göre klasik nesir zaman içinde giderek karmaşılaşmıştır.

¹ Roma'da Augustos'un dostu ve himayecisi olan Gaius Maecenas'tan adını alan bu terim "sanatı ve sanatçıyı maddi ve manevi olarak destekleyen kimse" anlamına gelir.

Yazar Veysi ve Nergisi'nin eserlerinde belirsiz imalar ve karmaşık metaforların yoğunluğunu "Fars ve Türk edebiyatlarının bileşiminin en uç noktası" (Villalta, 1939, s. 277) olarak değerlendirir. Böylece bu yazarların ürünlerinin ne kadar Fars Edebiyatı adı altında da değerlendirilebileceği konusunu göz ardı ettiği bir başka örnek sunar. İlgili eserlerin yaratım motivasyonları Fars Edebiyatı şemsiyesi altında değerlendirilmek olmadığı gibi hitap ettikleri kitlenin de Farslar olmadığı açıktır. Nesir alanında adı geçen diğer yazarlar Evliya Çelebi, Gelibolulu Âlî ve Hâcî Halîfe'dir. Gelibolulu Âlî saray diliyle Fars yazarlarını tercüme eden bir nesir yazarı ve tarihçi, Evliya Çelebi 17. yüzyıl Osmanlı Türkiye'si'ni ilginç biçimde betimleyen bir coğrafyacı- yazar, Kâtip Çelebi ise bir kozmografya eseri ve bir ansiklopedi sahibi olarak tanıtılır (Villalta, 1939, s. 277). Coğrafyacı- yazar olduğunu belirttiği Evliya Çelebi'nin, 1949 yılında tanıtılan Nil Haritasından Villalta'nın büyük olasılıkla haberi yoktu. Ayrıca bu çalışmanın ya da tek başına *Seyahatnâme*'nin onu coğrafyacı olarak tanımlamaya yetecek nitelikte olup olmadığı konusu ise bir başka soru işaretidir.

Villalta dönemin sonunda klasik edebiyatın artık üretkenliğini yitirdiğini savunur ve bu durumu devletin geldiği pozisyon ile bağlantılandırır: "...bu, belki de Osmanlı devinin çöküşünün iyice belirginleşmesindendir." (Villalta, 1939, s. 279). Edebî üretimin sınırlı kalmasının sebepleri arasında matbaanın geç gelmesini, dinî çevrelerin direncini de vurgular. Ancak Villalta'nın yaklaşımı, bu süreci daha çok kültürel durağanlıkla ve geleneksel yapının katılığıyla açıklamaya yöneliktir. Ona göre 18. yüzyılda medreseler, Aristo mantığına, Kur'an yorumlarına ve eski İslami kaynaklara mutlak bağlılık ile dogmatikleşmiş, on iki asırlık ilkeler ve yasalar çerçevesinde hareket edilmesi maddi manevi duraklamanın temel nedenlerinden olmuştur (Villalta, 1939, s. 280). Bu bağlamda III. Selim dönemi, bir kırılma noktası olarak sunulur. Batılı tarzda okulların açılması, askeri reformlar ve teknik tercümelerin başlamasıyla birlikte entelektüel bir canlanmadan söz edilir. Bu noktada klasik edebiyatın çözülme süreci ile Batılılaşma arasındaki bağ ortaya çıkar.

2. Klasik Edebiyatın Estetik Yapısına Dair Yüzeysel Bir Okuma

Villalta'nın klasik şiiri, hareketten ve hayatla ilgili gerçeklikten yoksun, donmuş bir estetik yapı olarak tanımlaması; şiirin biçimsel görünüşünü merkeze alırken anlam dünyasındaki çok katmanlılığı göz ardı etmektedir. Oysa klasik Türk şiiri, sadece estetik ölçütlere göre biçimlenmiş yüzeysel bir sanat değil; mazmunlar, remizler ve mecazlarla örülü derin bir anlam örgüsüne sahiptir. Şair, geleneğin sunduğu hazır malzemeyi tekrar tekrar kullanan bir uygulayıcı değil; her defasında elindekine yeni bir bakış açısı getirmeye çalışan, "bikr-i mazmun"u arayan bir sanatkârdır. Villalta'nın metni, bu çok boyutlu imge sistemini tanımaktan uzaktır. Yazar klasik şiiri Fars minyatürlerindeki gibi donuk ve hareketsiz bir biçim olarak değerlendirirken, hem kullandığı oryantalist kaynakları hatırlatır (Belirtmemiş olsa da bunlardan biri şüphesiz Gibb'dir.) hem de onun en dinamik yönlerinden biri olan çağrışım sistemini yok sayar.

Divan şiiri günlük hayatı taklit etmek yerine kendi içinde anlamlı bir semboller evreni kurar. Bu semboller sadece süsleme unsuru değil, derin bir anlam inşasının yapıtaşlarıdır. Ortaya çıkan çok katmanlılık, şiirin "temsil ettiği" ile "anlattığı" arasındaki mesafede ortaya çıkar. Villalta'nın metninde bu derinliğe yer yoktur. O, klasik şiiri tasvir odaklı bir anlatı olarak ele alır, temsillerin ardında yatan anlam sistemini görmezden gelir. Üstelik bu şiir yalnızca sembollerle örülü soyut bir evren kurmakla kalmaz; yaşanan çağın

siyasî, toplumsal ve kültürel atmosferini de çeşitli düzlemlerde temsil eder. Divan şiiri gelişimini dönemin siyasal ve sosyal gelişmelerinden tamamen farklı bir düzlemde sürdürmez. Savaşlar, padişahların tahta çıkışları, devlet ricâli arasında yaşanan değişimler, şehir hayatındaki dönüşümler şaire belirgin bir arka plan sunar. Divanlar, zaman zaman doğrudan tarihî olaylara işaret eden tarih beyitleri, kasideler ya da mersiyelerle doludur. Bu yönüyle bu şiir, gerçeklikten yalıtılmış değil; aksine onu kendi kodlarıyla temsil eden ve ele alan bir edebî sistemdir.

Villalta, klasik şairlerin bireysel ifade imkânlarını da küçümser. Oysa klasik şiir, modern anlamda bir iç konuşma olarak değerlendirilemez. Aksine o, doğduğu edebî geleneğin kuralları dâhilinde bir ustalık sergileme sanatıdır. Bu, divan şairlerinin kendilerini bastırdıkları değil, üsluplarını inşa ettikleri bir alana karşılık gelir. Şair, toplumun seçkin zümresi arasında yer almak, adını yaşatmak ve kendi kuşağının estetik dilini belirlemek amacıyla yazar. Villalta, klasik şiiri özel alanda bireysel bir ifade biçimi gibi değerlendirdiğinden, onun toplumsal işlevini göremez. Şairin sesi bu şiirde topluluğun sesiyle, geleneğin diliyle birleşir. Böylece sadece estetik değil, aynı zamanda sosyolojik bir boyut edinir.

Villalta klasik nesir geleneğini de büyük ölçüde Fars etkisiyle açıklar. Özellikle Veysî ve Nergisî gibi yazarların mensur eserlerini “belirsiz imalarla örülü” ve “karmaşık metaforlarla yüklü” olarak tanımlar; bu metinleri “aşırı süsleme”nin örnekleri sayar. Bu yaklaşım, klasik nesrin retorik doğasını ve bu türün içsel estetik işleyişini yeterince dikkate almaz. Divan nesri, biçimsel olarak şiirden farklı olsa da aynı geleneğin ürünüdür; biçim, nazımda olduğu gibi nesirde de süsleme, mecaz ve anlam derinliğiyle şekillenir. Bu yalnızca estetik değil, aynı zamanda bilgi üretimindeki katmanlılıkla da ilgilidir. Mensur eserlerde yer alan sanatlı üslup, yalnızca yazarın yetkinliğini göstermekle kalmaz, aynı zamanda okuyucunun metne dair yorumlayıcılığını da sınar. Klasik nesirdeki bu giriftlik, doğrudan doğruya dönemin entelektüel zihniyetinin bir yansımasıdır. Ancak Villalta, bu tür metinlerdeki süslemeyi yalnızca taklitçi bir gösteriş unsuru gibi görerek, bu temsil kapasitesini göz ardı etmiştir.

Sonuç

Jorge G. Blanco Villalta'nın 1939 yılında yayımlanan “Literatura turca contemporánea” başlıklı makalesi, Türk edebiyatının Latin Amerika'da akademik düzeyde ele alındığı erken örneklerden biridir. Yazar, bu çalışmada Türk edebiyatını tarihsel bir bütünlük içinde incelemeyi amaçlamış; İslamiyet öncesi dönemlerden başlayarak modern Cumhuriyet dönemine kadar geniş bir yelpazeyi ele almıştır. Bu çabanın, Arjantin gibi Türkçe ve Türk kültürüyle doğrudan ilişkisi bulunmayan bir coğrafyada gerçekleşmiş olması, çalışmaya kültürel bir önem kazandırmaktadır.

Makale, tarihsel dönemler ve siyasal değişimlerle edebî eğilimler arasında bağ kurmaya çalışan, bir anlatı yapısına sahiptir. Villalta'nın Türk edebiyatını tanıtmaya çalıştığı metnin omurgasını oluşturur. Klasik edebiyata yaklaşımı genel olarak mesafeli ve eleştireldir. Şiirin Fars etkisi altında yapaylaştığını, hayattan ve gerçeklikten uzaklaştığını sıklıkla dile getirir. Şairleri, çoğunlukla halktan kopuk ve saray çevresine bağlı figürler olarak tanımlar. Yazarın klasik Türk şiirine yönelik bakış açısının, muhtemelen başvurduğu kaynakların şarkiyatçı eğilimlerinden bütünüyle bağımsız olduğu söylenemez. Bu eğilimle ona göre “doğu”ya ait bu edebiyat taklit odaklı, estetik olarak donmuş, içerik bakımından tekrar eden ve toplumsal gerçeklikten uzak bir yapı sergiler.

Dolayısıyla biçimsel bazı sınırlılıklara rağmen farklı birçok tür ve biçimde, yüzyıllarca sürdürülmüş bir şiir geleneğinin büyüklüğü büyük ölçüde yadsır. Şairler sadece estetik ustalıklarıyla değil, aynı zamanda ideolojik, dinî ve felsefi yaklaşımları, içinde olgunlaştıkları toplumla da değerlendirilmesi gerekirken, Villalta'nın analizi bu çok yönlülüğü barındırmaz ayrıca birçok maddî hata ve eksiklik içerir. Bu durum, onun etkisinde olduğu oryantalist gelenekten miras aldığı sınırlı anlayışın bir tezahürü olarak görülebilir.

Kaynakça

- Blanco Villalta, J. (1939). Literatura turca contemporánea. *Humanidades*, 27, 269-332. Universidad Nacional de La Plata. https://www.memoria.fahce.unlp.edu.ar/art_revistas/pr.2272/pr.2272.pdf [Erişim Tarihi: 25.04.2025].
- Stamponi, G. (2003). El ceremonial en la Argentina. *Academia Argentina de Ceremonial*. <http://www.aaceremonial.com.ar/presidente-6.html> [Erişim Tarihi: 25.04.2025].